

Memo

Aan: Gemeente Woerden : Rolf Schipper

Van: Energie van Utrecht

Datum: 15 juni 2023

Betreft: Windenergie: Participatietraject

Wat is het?

In 2019 is in het Klimaatakkoord actief aandacht geschonken aan de wijze waarop initiatiefnemers van duurzame energieprojecten invulling moeten geven aan participatie. Uit het Klimaatakkoord:

De initiatiefnemer doorloopt een proces om te komen tot een wenselijke en haalbare vormgeving van participatie. Het gaat hierbij om de participatiewaai; dit kan zijn procesparticipatie, financiële participatie, financiële obligaties, eigendoms participatie, een omgevingsfonds of een combinatie hiervan. Het bevoegd gezag controleert dat initiatiefnemers en omgeving hierover het gesprek aangaan. Voor de handreiking participatie, die wordt opgesteld in het kader van de Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten, zullen voor bevoegde gezagen alle mogelijkheden aan instrumenteren van participatie in kaart worden gebracht. Afspraken met de omgeving worden vastgelegd in een omgevingsovereenkomst. Op basis hiervan wordt er een projectplan gemaakt waarin wordt beschreven hoe binnen het project de participatie optimaal wordt ingericht.

De RES is niet alleen een strategie, het is ook een manier van samenwerken en een proces om te komen tot gedragen plannen waarmee de nationale doelstelling gehaald wordt.

Hiervoor dient een uitnodigend proces rond de RES te worden vormgegeven waarin de participatie van belangengroepen, bedrijven en bewoners is verankerd. Door hen aan de voorkant te betrekken bij de vertaling van de nationale ambitie naar het regionaal niveau en de belangen die er spelen duidelijk een plek te geven in het proces van afweging en keuzes, zal dit het draagvlak vergroten. Maar ook de uitvoering kan hiermee versnellen en energie-transitieplannen kunnen zorgvuldiger worden ingepast in ons landschap. Stakeholders en de vormgevers van de RES wisselen informatie uit in een vooraf opgezet proces. Meer naar de uitvoering toe worden ook de mogelijkheden en wensen betrokken van het mee-ontwikkelen en mede-eigenaar worden van duurzame energieprojecten zodat de inkomsten ook ten bate van de regio komen.

Welke participatievormen zijn er?

Beleidsparticipatie	Procesparticipatie	Financiële participatie
<p>Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties uit de gemeente beleid maken.</p> <p>Te denken valt aan het organiseren van een burgerberaad, -forum of -panel.</p> <p>Of aan de volgende werkvormen: een enquête, inloopavond of -spreekuur, persconferentie, <i>serious game</i>, straatgesprek of een werkatelier.</p>	<p>Een belangrijk onderdeel van procesparticipatie is als initiatiefnemer in gesprek zijn met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dat gaat verder dan informeren, het gaat ook om het raadplegen van omwonenden.</p> <p>Geschikte vormen om dit met omwonenden op te pakken kunnen zijn een omgevingsadviesraad, bewonersplatform of een werkgroep.</p> <p>Werkvormen kunnen zijn: keukentafelgesprekken, inloopavonden en werksessies.</p>	<p>Een gebruikelijke vorm van financiële participatie is lokaal eigendom van bewonerscollectieven en lokale partners als energiecoöperaties. Waarbij het uitgangspunt vaak is dat iedereen uit de lokale omgeving deel moet kunnen nemen aan het initiatief.</p> <p>Er zijn ook vormen zonder lokaal eigendom denkbaar. Bijvoorbeeld financiële deelneming, een omgevingsfonds en omwonendenregeling.</p>

Welke vormen van financiële participatie zijn mogelijk?

Afbeelding: [Factsheet-50-eigendom-van-de-lokale-omgeving-PC-maart-2020.pdf \(departicipatiecoalitie.nl\)](#)

Mede-eigenaarschap (individueel/collectief, risicodragend)

Womnenden, wel of niet verenigd, kunnen eigenaar of mede-eigenaar worden van windprojecten. Vaak gebeurt dit door deel te nemen via een energiecoöperatie of een energiecoöperatie op te richten voor de ontwikkeling van het project. Om mede-eigenaar te kunnen worden is het noodzakelijk om ook zelf te investeren in het project, dit gebeurt al tijdens de risicovolle fase van het project, nog voordat er vergunning is verleend. Door vanaf dag 1 mee te investeren zijn de lusten uit het project ook volledig voor de deelnemers, afhankelijk van het percentage waarvoor ze eigenaar zijn van het project.

Financiële deelneming (individueel, risicodragend)

Een andere manier om deel te nemen in een windproject is door deel te nemen middels financiële deelneming. Dit is deelnemen in het windproject, bijvoorbeeld met aandelen, obligaties of ander financieel voordeel.

Bij obligaties (achtergestelde leningen) zijn de deelnemers geen mede-eigenaar en wordt rente ontvangen op de inleg. Een variant op obligaties vormen de kWh-certificaten, waarbij een langere looptijd geldt en meerjarig groenestroom wordt afgenomen door de inleg van een vast bedrag per jaar. De financiële risico's van obligaties zijn

kleiner dan bij deelname via aandelen. Bij deelname via aandelen is wel sprake van gedeeld eigendom van het project.

Hoeveel aandelen en obligaties beschikbaar komen hangt af van de initiatiefnemer en bepaalt de initiatiefnemer vaak zelf.

Omgevingsfonds (collectief)

Bij veel projecten is het gebruikelijk dat er ook een omgevingsfonds beschikbaar gesteld wordt. De initiatiefnemers die lid zijn van Energie Samen, en NWEA hebben zich gecommitteerd aan de gedragscode Wind op Land, waarin een omgevingsfonds staat voorgeschreven.

Met een omgevingsfonds kunnen omwonenden die niet in staat zijn zelf te investeren, ook mee profiteren. Besluitvorming over de besteding van het omgevingsfonds gebeurt door de omgeving. Voor het beheer van een omgevingsfonds wordt een onafhankelijk bestuur benoemd met in ieder geval een vertegenwoordiging van de omwonenden. Het onafhankelijk bestuur zorgt ervoor dat de middelen uit het fonds ten goede komen aan de nabije omgeving van het project.

Omwonendenregeling (individueel)

Een omwonendenregeling is een lokale regeling gericht op direct omwonenden in een bepaalde straal rondom de windturbines. Het kan gaan om het aanbieden van een bijdrage aan het verduurzamen van de woning (zoals woningsisolatie), groene stroom met korting, gratis zonnepanelen of een andere financiële vergoeding. Doel is een betere verdeling van de lusten en de lasten in een bepaald gebied.

Aandachtspunten

Beleidsparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • Verwachtingsmanagement over de uitkomsten? • Aan welke knoppen kan wel en aan welke knoppen kan niet gedraaid worden? • Hoe borgen dat een brede vertegenwoordiging van de samenleving deelneemt?
Procesparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • Op welke wijze vormgeven, welke knoppen zijn er om aan te draaien? • Opleggen of afdwingen bij de initiatiefnemer? • Rol van de gemeente indien niet zelf initiatiefnemer?
Financiële participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Op welke wijze juridisch borgen als gemeente? • Mogelijkheden voor inwoners om financieel te participeren, wat als mensen niet zelf financiën hebben om deel te nemen? • Welke risico's?

Rolverdeling

Gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatiefnemer • Vergunningverlener verantwoordelijk voor beleidsparticipatie omtrent het vergunningsproces • Facilitator gebiedsproces of aanleveren procesregisseur gebiedsproces
Energiecoöperatie	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatiefnemer • Vertegenwoordiger lokale omgeving • Gesprekspartner van de gemeente • Indien niet zelf initiatiefnemer, deelnemer van procesparticipatie
Initiatiefnemer	<ul style="list-style-type: none"> • Partij die wil ontwikkelen • Verantwoordelijk voor het organiseren van procesparticipatie • Opsteller van het participatieplan afgestemd met de gemeente en eventueel de energiecoöperatie

Welke voorbeelden zijn er?

Beleidsparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.hardenberg.nl/gemeente/gemeente-vervolg/duurzaam-hardenberg/duurzame-energie/windenergie-bergentheim-kloosterhaar-sibculo/omgevingsadviesgroep • https://www.duurzamepolder.nl/nieuws/gemeenteraad-oss-stemt-in-met-windmolens-in-de-duurzame-polder • https://departicipatiecoalitie.nl/berichten/de-dorpsaanpak-bij-de-energietransitie-in-gemeente-raalte/
Procesparticipatie	<ul style="list-style-type: none"> • https://departicipatiecoalitie.nl/berichten/bewonersbetrokkenheid-bij-energietuin-assen-zuid/ • https://www.commissiemer.nl/projectdocumenten/00008459.pdf • https://www.rho.nl/projecten/energieneutraal-beunningen-van-ambitie-naar-vergunning/ • https://nlsolarparkdekwekerij.nl/over-ons/
Financiële participatie	Zie Memo Lokaal Eigendom, Memo Omgevingsfonds en Memo Omwonendenregeling

Gebruikte bronnen voor meer informatie:

- [Factsheet-50-eigendom-van-de-lokale-omgeving-PC-maart-2020.pdf \(departicipatiecoalitie.nl\)](#)
- <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/11/18/participatiewaai>
- <https://www.nwea.nl/wp-content/uploads/2020/11/20201103-Gedragscode-WoL-opgemaakt-FINAL.pdf>
- <https://www.energieparticipatie.nl/leren/participatie-van-beleid-tot-uitvoering/welke-soorten-participatie-zijn-er>
- <https://www.greendeals.nl/sites/default/files/2019-11/GD%20221%20Participatie%20kaders.pdf>
- <https://energieregionhz.nl/aan-de-slag-met-financiële-participatie-bij-duurzame-projecten>
- <https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie>
- <https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/projectparticipatie>
- <https://www.handleidingparticipatieplan.nl/>
- <https://www.rvo.nl/onderwerpen/zonne-energie/participatie>